

uit dan
ge be-
loewel
rijker wijze

nt overi-
os', dat ook
elfverzor-
ormde. Dat
ekologische
e termino-
zin van
en van we-
g in het da-
uitdaging
ven een
enschappe-
tijk en niet
de praktijk
e elkaar
ven.

raar in de Eco-
n).

De studierichting Huishoudwetenschappen na de twee-fasen herstructurering

C. PRESVELOU

Bij deze gelegenheid geef ik u graag een systematisch overzicht van de herprogrammering in het kader van de twee-fasenstructuur. Zoals u reeds bekend is, bestaat de nieuwe universitaire opleiding uit twee fasen. Tot nu toe is alleen het programma voor de eerste fase vastgesteld. Sinds het afgelopen studiejaar is men met de nieuwe propaedeutische begonnen.

In deze inleiding zal ik u aangeven met welke uitdagingen de studierichting Huishoudwetenschappen werd geconfronteerd, en aan welke eisen het programma moest voldoen. Daarnaast zal ik de meest opmerkelijke elementen van deze opleiding noemen, en ik zal enige conclusies trekken in relatie tot de herprogrammering.

Het nieuwe onderwijsprogramma

De herprogrammering in het kader van de 2-fasenstructuur is het resultaat van zorgvuldige en langdurige voorbereidingen en discussies welke plaatsvonden op alle niveaus van de studierichting: de Richtings Onderwijs Commissie (ROC), de algemene besturen van de vakgroepen Huishoudkunde en Wonen, de door de ROC ingestelde Kernwerkgroep en andere minder officiële instanties.

Het voortgekomen studieprogramma geeft onze perceptie weer van wat nodig is om een ingenieur Huishoudwetenschappen op te leiden. Onze perceptie is evenwel tot stand gekomen door de evaluaties van onze eerdere programma's, de inbreng van professionele huishoudkundigen zowel als de suggesties van collega's en instellingen die onze studenten in hun praktijktijd opnemen.

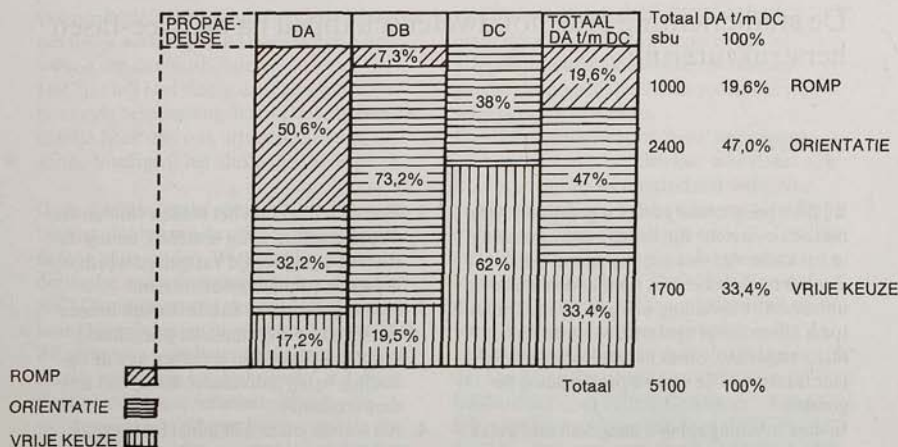
De uitdagingen waarmee we geconfronteerd werden waren:

1. Hoe een hoge kwaliteit in de opleiding te garanderen, terwijl tegelijkertijd de gemiddelde studieduur van ongeveer 6,5 jaar wordt teruggebracht tot 4 jaar?

2. Hoe de vrijheid tot het maken van een studieprogramma veilig te stellen, terwijl de student tegelijkertijd vastgelegd wordt op bepaalde verplichte onderdelen.
3. Hoe te garanderen dat de student binnen zijn 4 jaars-programma de gelegenheid krijgt om actief deel te nemen aan de opleiding, hetzij individueel, hetzij met andere studenten.
4. Als laatste, maar niet minst belangrijk, hoe binnen het 4 jaars-programma een praktische training te handhaven?

Wij wilden dat het programma aan de volgende eisen zou voldoen:

- a. Bij de studenten het *multidisciplinaire* karakter van Huishoudwetenschappen inprenten. Dit houdt voor ons in, dat de studenten getraind moeten worden, hoe gebruik te maken en door te dringen tot de kern van de wetenschap die voortkomt uit *monodisciplines*. Bovendien blijft het voor ons van belang, dat studenten de huishoudkundige benaderingswijze kunnen hanteren in hun andere 3 of 6 maanden vakkenpakketten die ze kiezen, zoals gezondheidsleer, humane voeding, marktkunde, methodiek, wiskunde, bedrijfskunde, vrouwenstudie's.
- b. Integratie van empirisch onderzoek binnen het onderwijsprogramma.
- c. Naast de empirisch gefundeerde en multidisciplinaire vereisten komt het toegepast karakter van ons (wetenschaps)vak. Bij het geven van onderwijs zouden wij de maatschappelijke betrokkenheid moeten aantonen; zouden we moeten streven naar het ophelderen van vragen waarmee onze maatschappij geconfronteerd wordt, voorzover deze effect hebben (of kunnen hebben) op de huishoudelijke productieve en consumptieve activiteiten van de mens. (Zulke vragen zijn opgekomen bij verschillende beleidsnota's of in de rapporten van belangrijke organisaties op het gebied van

Figuur 1. Herprogrammering studierichting Huishoudwetenschappen.

ekonomie, sociologie, techniek, wonen, milieu, konsumenten, verzorgingsvraagstukken voor agrarische en niet-agrarische huishoudens.)

- d. De vierde eis is de opleiding van een generalist te combineren met die van een specialist.

Deze ideeën en vereisten zijn weergegeven in het 4 jaars-programma in drie soorten van onderwijselementen, te weten: het *rompprogramma*, het *oriëntatieprogramma* en de *vrije keuze*.

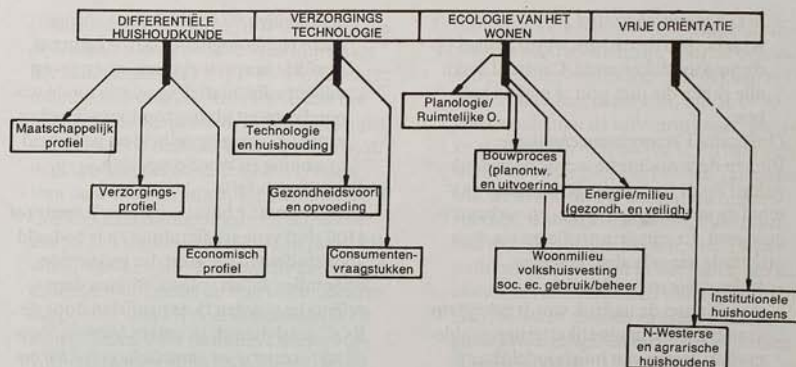
- a. Het *rompprogramma* is verplicht voor iedere student. Onderdeel van het rompprogramma zijn de vakken *Inleiding huishoudwetenschappen, natuurwetenschappelijke aspecten van de huishoudwetenschappen en algemene huishoudkunde* onder verantwoordelijkheid van de vakgroepen Huishoudkunde en Ecologie van het Wonen, die samen de studierichting Huishoudwetenschappen vormen.
- b. Het *oriëntatieprogramma* is verplicht voor de betreffende oriëntatie. Een oriëntatie wordt gedefinieerd als dit gedeelte van het studievakkenpakket dat een *zeker specialisme* waarborgt. Een oriëntatieprogramma bestaat uit een per oriëntatie verplicht pakket waaronder de praktijktijd (minimaal een trimester) en het afstudeervak van 520

studiebelastingen (sbu) minimaal. Bovendien daarbij de beperkte *keuze-1 vakken*, waaruit de student een aantal moet kiezen en die verzorgd worden door de betrokken oriëntatie, en de beperkte *keuze-2 vakken*. Dit zijn een groot aantal vakken die door andere vakgroepen worden verzorgd. De student moet hier een minimum aantal uit kiezen. De keuze van die vakken wordt bepaald door het studieprofiel dat de student wenst te volgen. De studierichting Huishoudwetenschappen biedt 4 oriëntaties aan:

- de oriëntatie *Differentiële Huishoudkunde*
 - de oriëntatie *Verzorgingstechnologie*
 - de oriëntatie *Ecologie van het Wonen*
 - de *vrije oriëntatie*.
- c. De *vrije keuze*: door de studenten in te vullen.

Figuur 1 geeft het belang van elk van deze drie onderwijselementen aan.

De keuze van de oriëntatie vindt in principe plaats na de propaedeuse. Voor de drie jaren na de propaedeuse, te weten van DA tot en met DC (het eerste tot en met het derde jaar van de doktoraalfase) laat de laatste kolom het relatieve belang van de *romp-oriëntatie* en *vrije keuze* gedeelte zien.

Figuur 2. Overzicht van de oriëntaties en profielen binnen de nieuwe studierichting Huishoudwetenschappen.

Zoals we het nu zien vertegenwoordigt de romp ongeveer een vijfde (of 20 procent) van de totale studiebelasting (gelijk aan 5100 sbu van de DA tot en met DC studiejaar). Het oriëntatiegedeelte vertegenwoordigt 47 procent terwijl het vrije keuze gedeelte een derde voor zijn rekening neemt. Uit figuur 1 blijkt verder dat het *rompedeelte* erg belangrijk is gedurende de DA (50,6 procent), om het integratieve en generalistische karakter van de opleiding te garanderen, het neemt duidelijk af gedurende de DB (7,3 procent) en is helemaal verdwenen gedurende de DC.

Het *oriëntatie gedeelte* vertegenwoordigt 32,2 procent van het totale programma in DA, neemt toe tot 73,2 procent in DB en neemt een kleine plaats in in DC (19,5 procent). Het *vrije keuze gedeelte* vormt slechts 17,2 procent van de totale studiebelasting van de DA, het neemt toe tot 19,5 procent in de DB en vormt bijna twee derde (62 procent) van de studiebelasting van het laatste studiejaar.

Dit geeft aan waarom we besloten hebben studenten meer vrijheid te geven bij de samenstelling van hun vakkenpakketten in de latere studiejaar.

Figuur 2 laat de vier oriëntaties zien die de studierichting aanbiedt. De inhoud van elke oriëntatie wordt gedeeltelijk bepaald door de zogenoemde studieprofielen, die aanbiedt. Het begrip studieprofiel refereert aan een adviespakket van vakken voor studenten dat zo-

danig is samengesteld door een oriëntatie dat het binnen de drie doktoraal jaren te volgen is. Een profiel is dus een advies aan de studenten ter invulling van de vrije keuze ruimte. Deze profielen leiden op voor vrij brede beroepsvelden. Het is daarom, dat het aangegeven vakkenpakket slechts één van de diverse mogelijke studiewegen naar dat betreffende beroepsveld is.

Laten we nu een korte beschrijving geven van elke oriëntatie in relatie tot de geboden profielen.

1. Oriëntatie Differentiele Huishoudkunde

Binnen die oriëntatie wordt de nadruk gelegd op de analyse van de dagelijkse activiteiten binnen het huishouden enerzijds en de wisselwerking tussen het huishouden en de externe economische, sociologische en technische ontwikkelingen anderzijds. Er worden drie profielen via die oriëntatie aanbevolen, te weten:

- *het maatschappelijk profiel* waarbinnen de nadruk wordt gelegd op algemene beleidszaken, het jeugdbeleid, de problematiek van de minderheden, de emancipatie en de positie van de vrouw en het kind;
- *het verzorgingsprofiel* waarbinnen de nadruk wordt gelegd op de wijze waarop hulpinstanties werkzaam zijn binnen het stelsel van sociale zekerheid voor huishoudens;

- *het economisch profiel* waarbinnen de nadruk wordt gelegd op de huishoudeconomie. Centraal staan alle zaken die met geld te maken hebben.
2. *Oriëntatie Verzorgingstechnologie*
 Binnen deze oriëntatie wordt de nadruk gelegd op de omgang met, inclusief aanschaf en vervanging van ge- en verbruiks- goederen. Er zijn drie profielen via deze oriëntatie aangeboden, te weten:
- *technologie en huishouding* waarbinnen de nadruk wordt gelegd op vraagstukken zoals etiketteringsproblematiek, testen van huishoudelijke apparatuur en textiel, normalisatie;
 - *gezondheidsvoorlichting en opvoeding* waarbinnen de nadruk wordt gelegd op planning van aard en hoeveelheid van gezondheidsvoorzieningen, besturen en beheren van instellingen voor gezondheidszorg;
 - *konsumentenvraagstukken.*
3. *Oriëntatie Ecologie van het Wonen*
 Centraal binnen deze oriëntatie staat de wisselwerking tussen huishoudelijke activiteiten, de woning en woonomgeving van de mens. Er zijn vier profielen die via deze oriëntatie aanbevolen worden, te weten:
- *planologie, ruimtelijke organisatie* waarbinnen de nadruk wordt gelegd op planologische ontwikkelingen, ruimtelijke opbouw en ruimtelijke ontwikkelingsprocessen en de wijze waarop woonprocessen daarvan deel uitmaken;
 - *bouwproces* (planontwikkeling en -uitvoering) waarbinnen centraal staan planontwikkeling van woonwensen in programma's, toetsen van ontwerpen aan bewoners eisen, begeleiden van bewonersgroepen in het besluitvormings- en planontwikkelingsproces, financierings- en goedkeuringsproblematiek;
 - *woonmilieu, volkshuisvesting, sociaal economisch gebruik en beheer*, waarbinnen de nadruk wordt gelegd op de bestaande woningvoorraad, sociaal-economische en eventueel juridische aspecten van het gebruik, woningbeheer en eigendomsverhoudingen;
 - *energie/milieu ten aanzien van gezond-*
- heid, veiligheid* waarbinnen centraal staan technologische ontwikkelingen, flexibele bouwstructuren, energie- en milieuproblematiek in relatie tot de woningbouw en plattegrondontwikkeling, aspecten van gezondheid en veiligheid in woning en woonomgeving.
4. *De vrije oriëntatie*
 Deze oriëntatie bevat ongeveer 2,5 jaar (of 4100 sbu) vrije studieruimte en is bedoeld voor studenten die geen der genoemde oriëntaties willen volgen. Binnen deze oriëntatie worden twee profielen door de ROC geadviseerd, te weten: *huishoudkunde niet-westerse en agrarische gebieden en institutionele huishoudens.*
 De vrije oriëntatie biedt de mogelijkheid om de meer generalistische kant van huishoudkunde, die in het rompprogramma wordt gelegd, verder te verstevigen. De twee profielen van de vrije oriëntatie zijn wij aan het ontwikkelen, vandaar onze belangstelling om voorstellen met betrekking tot de inhoud van deze profielen te krijgen.
- Tenslotte vermeldde de ROC dat voor een aantal profielen, aanbevolen bij een oriëntatie, geldt dat deze uiteraard met een aksentverschuiving ook geschikt zijn voor een of enkele van de andere oriëntaties. Zo is een energie/milieu-profiel ook toepasbaar op de oriëntatie Verzorgingstechnologie, een profiel institutionele huishoudens ook op de oriëntatie Ecologie van het wonen, een profiel niet-westerse huishoudkunde op de oriëntatie Differentiële huishoudkunde, enz.
- De verscheidenheid aan werkterreinen maakt het noodzakelijk om voorzichtigheid te betrachten bij de beschrijving van studieprofielen. Flexibiliteit en realisme zijn de trefwoorden geweest bij de opstelling van de verschillende reeds genoemde profielen.

Enige conclusies in relatie tot de herprogrammering

1. Het nastreven van een *hoge onderwijskwaliteit* binnen een korter tijdsbestek is een *erg veeleisende bezigheid*. Het vereist grotere inspanning van de onderwijsstaf en de studenten.

De docenten worden gelijktijdig met de oude zowel als met de nieuwe onderwijs-

Vakblad voor Huishoudkunde 4(3) augustus 1983

entraal
celingen,
ergie- en
tot de wo-
wikkeling,
veiligheid

2,5 jaar (of
is bedoeld
toemde
en deze
n door de
ishoudkun-
ebieden en

gelijkheid
it van huis-
rogramma
igen. De
ntatie zijn
ar onze be-
t betrekking
n te krijgen.
voor een
en oriënta-
en aksent-
or een of en-
is een ener-
op de
e, een profiel
o de oriënta-
rofiel niet-
iëntatie Dif-

einen maakt
heid te be-
tudieprofie-
le trefwoor-
de verschil-

erprogram-

derwijskwa-
stek is een
vereist gro-
wijsstaf en de

dig met de
onderwijs-
) augustus 1983

elementen gekonfronteerd. Voor sommige docenten zal deze situatie voortduren tot het academisch jaar 1987-88. De docenten moeten zich ook nog aanpassen aan het nieuwe trimestersysteem (driemaandelijks) voor zowel de oude als de nieuwe leerstof, in plaats van het oude semestersysteem. Van de studenten wordt verwacht dat ze zich zelf zullen aanpassen aan een sneller tempo van werken, efficiëntie en produktiviteit. Van hen wordt verwacht dat zij snel de leerstof opnemen en hun eigen talenten ontspooien. Om dit doel te bereiken heeft men gekozen voor de actieve onderwijsvorm (bijvoorbeeld werkkolleges, probleemgericht onderwijs, enz.) ten koste van de meer traditionele vorm van hoor-kolleges, en dit al vanaf het allereerste jaar (propaedeuse).

2. De *praktijktijd* neemt een speciale plaats in in het vier jaren-programma. Deze is korter dan in het oude programma (drie maanden in plaats van zes), maar het is intensiever. Om dit doel te bereiken is een nauwer contact tussen de stagebegeleiders en de student noodzakelijk. Eens in de drie weken zullen deze studenten samen met hun praktijkbegeleiders bij elkaar komen om stap voor stap terug te kijken op verschillende kanten van hun praktijkwerk en om hun werk ten aanzien van de praktijkopdracht te evalueren. Daarnaast is versterking van de contacten met het werkveld wenselijk, dat wil zeggen tussen de organisatie en de stagebegeleiders waar de studenten hun praktijktijd doorbrengen.

3. *Samenwerking met het werkveld* zou vanzelfsprekend moeten zijn voor de organisatie van de praktijktijd. Wij denken er in dit verband met name aan, om 3e of 4e jaars-studenten de uitvoering van specifieke studieonderwerpen toe te vertrouwen, welke de belangstelling hebben van industrie, konsumentenorganisaties, hulpinstaties, woningcorporaties, afdelingen van ministeries, gemeenten, enz. Deze onderwerpen zouden in het kader van het afstudeervak bestudeerd moeten worden. De resultaten zouden aan de opdrachtgevers voorgelegd en met hen besproken moeten worden.

Deze vorm van samenwerking bestaat al, en geeft bevredigende resultaten. Ik gebruik deze gelegenheid om de organisaties en industriële concerns te vragen door te gaan er gebruik van te maken en dit in de toekomst nog te versterken. Ook wat dit punt betreft zouden we suggesties waarderen hoe de samenwerking nog beter te laten functioneren, dat wil zeggen wederzijds van nut te laten zijn.

4. De vierde en laatste konklusie betreft de behoeften van onze studenten, zoals deze zijn waargenomen door de organisaties uit het werkveld. Wat zijn de aspecten van de generalistische en gespecialiseerde opleiding, die men in het werkveld graag benadrukt zou willen zien? Hierover krijgen wij ook graag suggesties.

mw prof dr. C. Presvelou is hoogleraar Huishoudkunde (vakgroep Huishoudkunde).